

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं

इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री किशोर सिलवाल
राजस्व सदस्य श्री जीवन कुमार घिमिरे
लेखा सदस्य श्री डम्बर बहादुर कार्की
फैसला

२०७४ सालको मुद्दा नं. ०७४-RB-००४१

निर्णय नं. ३३

मुद्दा:-आयकर (२०६६/०६७)।

श्री गणपती वनस्पती प्रा.लि.,सिमरा,बारा (स्थायी लेखा नं. ३०००२१८७३) को } पुनरावेदक
तर्फबाट अखितयार प्राप्त संचालक रोहित गुप्ता.....१ }

विरुद्ध

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर.....१ } प्रत्यर्थी
श्रीमान् महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभाग, काठमाण्डौ.....१ }

शुरु निर्णय गर्ने पदाधिकारी:- प्रमुख कर प्रशासक शंकर प्रसाद खरेल।

शुरु निर्णय मिति:- २०७१/०६/२९

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- श्री ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर।

यसमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र आयकर ऐन २०५८ को दफा ११६ बमोजिम दर्ता हुन आएको प्रस्तुत पुनरावेदनपत्र यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको रही संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ।

तथ्य खण्ड

१. करदाता श्री गणपती वनस्पती प्रा.लि., सिमरा, बारा (स्थायी लेखा नं. ३०००२१८७३) ले आ.व. २०६६/०६७ को लागि आय आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार रु. ३,८२,९७,५९९।— नोकसानी कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०६७/०९/२९ मा आय विवरण पेश गरेको।
२. करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण र सो साथ संलग्न कागजात, फाँटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतको आधारमा प्रस्तुत

करदाताको यस आ.व. २०६६।०६७ को सम्बन्धमा आयकर ऐन २०५८ बमोजिम कट्टि गर्न नपाइने खर्च दावी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि औद्योगिक तर्फ संशोधित नोक्सानी रु.३,०२,८३,९१६/- तथा गैर औद्योगिक तर्फ संशोधित करयोग्य आय रु.२०,७९,७७४/- कायम गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम विस्तृत व्यहोरा खुलाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७१/०६/१४ मा सूचना जारी भएको ।

३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७१/०६/१४ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७१/०६/१४ मा बुझी लिएको ।
४. करदाताले मिति २०७१/०६/१४ मा बुझी लिएको सूचनाको जवाफ मिति २०७१/०६/२८ मा कार्यालय समक्ष पेश गरेको ।
५. प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०६६/०६७ का लागि औद्योगिक तर्फ रु.३,१७,०९,५२७।- करयोग्य नोक्सानी र गैर औद्योगिक तर्फ रु.२०,७९,७७४।- मात्र करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१ बमोजिम कर अधिकृतले संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम करदातालाई सूचना दिने भन्ने समेत व्यहोराको ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७१/०६/२९ मा भएको निर्णय पर्चा ।
६. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७१/०६/३१ मा जारी गरेको आ.व. २०६६/०६७ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी श्री गणपती वनस्पती प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७१/०९/२५ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।
७. आयकर ऐन २०५८ को दफा ११४ उपदफा ८ बमोजिम निवेदन दर्ता भएको ६० दिनभित्र निवेदन उपर निर्णय दिनुपर्नेमा त्यस्तो निर्णय सूचना निवेदकलाई नदिएमा निवेदकले निवेदन अस्वीकार भएको मानी सोही ऐनको दफा ११६ बमोजिम राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंमा पुनरावेदन गर्न जाने व्यहोराको जानकारी मिति २०७५।१।१३ मा विभागमा इमेल मार्फत दिएको निवेदनबाट गराएको फाइलसाथ संलग्न निवेदन तथा राजस्व न्यायाधिकरणमा पेश गरेको पुनरावेदन पत्रको प्रतिलिपी समेत प्राप्त भएको देखिन्छ । राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंमा पुनरावेदनको कानूनी कारवाही अगाडि बढाउने भएकाले आयकर ऐन २०५८ को दफा ११५ (८) बमोजिम जानकारी गराएको र दफा ११५ (९) बमोजिम विभागले त्यस्तो निवेदन दर्ता भएको मितिमा सो निवेदन अस्वीकार गर्ने निर्णय गरेको हुँदा सो व्यक्तिलाई सो निर्णयको सूचना दिएको मानिने व्यवस्था भएकोले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि परेको उक्त निवेदनको तथ्यमा प्रवेश गरी निर्णय दिन मिल्ने देखिएन भन्ने समेत व्यहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७५/०२/०१ मा भएको निर्णय ।

द. पुनरावेदकले आफ्नो पुनरावेदनपत्रमा मुख्यतः निम्न लिखित पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ ।

- क) संशोधित कर निर्धारण आदेशको बुँदा नं. १ को Usance L/C खोली कारोबार गर्दा हुन गएको Exchange Loss/Gain का सम्बन्धमा लागत खर्च व्यवसायबाट भएको आय गणना प्रयोजनका लागि कारोबारसँग सम्बन्धित खर्च हो । व्यापार व्यवसायसँग सम्बन्धित बिल भर्पाईद्वारा प्रमाणित भएको खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ अनुसार भनी अमान्य गरेको विपक्षीको निर्णय पर्चा र कर निर्धारण कायम रहन नसक्ने ।
- ख) संशोधित कर निर्धारण आदेशको बुँदा नं. २ मा Mismatch Report मा Mismatch देखिएको सम्बन्धमा बढी खरिद देखाई लागत खर्च दावी गरेकोमा लागत खर्च कट्टी नगरेको सम्बन्धमा- महालक्ष्मी सिलिकेटसँग भएको खरिद कारोबार सम्बन्धमा अनुसूचि १३ मा अपलोड भएको गलत विवरणलाई आधार मानी बढी खरिद देखाएको भनी लागत खर्च अमान्य गरेको त्रुटिपूर्ण र बदरभागी छ ।
- ग) बाबा आयलसँग भएको खरिद कारोबार सम्बन्धमा विक्रेताले आफ्नो आय विवरण साथ अनुसूचि १३ अपलोडका कारण Mismatch भएबाट आपूर्तिकर्ताले गलत विवरण अपलोड गरेको कारण निजलाई दण्डित गर्नुपर्नेमा सो नगरी निजको गलत विवरणलाई आधार मानी बढी खरिद देखाएको भनी लागत खर्च अमान्य गरिएको त्रुटिपूर्ण र बदरभागी छ ।
- घ) संशोधित कर निर्धारण आदेशको सि.नं. ३ मा Mismatch Report मा ओभरसिज ट्रेड वेलले पेश गरेको मु.अ.कर विवरणबाट करदताले देखाएको खरिद Mismatch देखिएको भनी लागत खर्च कट्टी नहुने गरेको सम्बन्धमा - निज पार्टिले सो आ.व.मा आफ्नो बिक्री विवरण अनुसूचि १३ मा अपलोड नगरेको कारण Mismatch हुन गएको हो । निजले गरेको गल्तीको सजाय हामीलाई दिनु न्यायोचित होइन ।
- ङ) संशोधित कर निर्धारण आदेशको बुँदा नं. ४ मा Manufacturing Expenses अन्तर्गत Other Consumable Expenses खर्च शिर्षकमा दावी गरिएको खर्च लागत खर्च कट्टी नहुने भन्ने सम्बन्धमा कर परीक्षणको समयमा उक्त खर्चको बिल प्रमाण पेश नभएको भनिएको त्रुटिपूर्ण छ । हाम्रो खरिद रकम उक्त बिलको कपी तथा लेजरले पुष्टी गर्छ ।
- च) संशोधित कर निर्धारण आदेशको बुँदा नं. ५ मा Administrative and Selling Expenses आय आर्जनसँग सम्बन्धित भनी भन्न सकिने अवस्था नदेखिएको भनी खर्च मिन्हा नदिएको सम्बन्धमा- व्यापार व्यवसायसँग सम्बन्धित बिल भर्पाईद्वारा प्रमाणित भएको खर्चलाई दफा १३ अनुसार भनी अमान्य गरेको विपक्षीको प्रस्तुत निर्णय पर्चा र कर निर्धारण कायम रहन नसक्ने ।

छ) अतः विपक्षीबाट भएको निर्णयपर्चा समेत र महानिर्देशकज्यूको निर्णय (मानी आएको) समेतलाई बदर गरी अन्तिम कर निर्धारण आदेश अनुसारको कर, शुल्क र व्याजसमेतको कुनै रकम तिर्न नपर्ने गरी फैसला गरी पाउँ ।

९. यसमा मुलुकी ऐन, अ.वं. २०२ नं. बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकीलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणको मिति २०७५/०२/२० मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

१०. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेसीसूचिमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन पत्र एवं प्राप्त सुरु मिसिल समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक गणपति वनस्पति प्रा.लि. का तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान अधिवक्ता श्री सीताराम अग्रवालले Usance L/C को विनिमयदरका आधारमा भएको खर्च लेखांकन प्रचलित लेखाप्रणाली अनुसार नै भएको र यसै न्यायाधिकरणबाट यस सम्बन्धमा धेरै मुद्दाहरु करदाताको पक्षमा फैसला भै सर्वोच्च अदालतबाट पुनरावेदनको निस्सा नपाएको अवस्था छ । बिल भरपाई संलग्न नभएको भनी खर्च अमान्य गरेकोमा लेखा परीक्षण हुँदा सबै आवश्यक प्रमाण कागजात पेश गरिसकिएको र बाबा आयलबाट Confirmation Letter समेत आई सकेकोले ती सबै कारोबारहरु यथार्थ भएको हुँदा मनोगत रूपमा खर्च अमान्य गरेको कानूनसम्मत छैन । Trading व्यवसायमा Administrative & selling Expenses अनिवार्य भएकाले त्यस्तो खर्च अमान्य गर्दा व्यवसाय नै कठिनाइमा पर्ने हुन्छ । तसर्थ पुनरावेदन जिकिर अनुसार हुनुपर्छ भन्ने बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

११. त्यसैगरी प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरका तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान शाखा अधिकृत श्री अन्चन भट्टराईले Usance L/C भन्ने वित्तीयकै सबैमा समान प्रकृतिको सन्दर्भ देखिदैन । तसर्थ पहिले भएका फैसलाहरुबाट यो मुद्दाको तथ्य मेल खाने देखिदैन । लेखापरीक्षण एवं करपरीक्षण हुँदा बिल भरपाई नभएको भनी खर्च अमान्य गरेको एवं सूचना बमोजिम जवाफ/प्रतिक्रिया दिँदा समेत कुनै प्रमाण पेश गर्न नसकेकोले शुरुको निर्णय कानूनसम्मत नै देखिन्छ । कुनै पनि खर्च दावी गर्न सोलाई पुष्टि गर्ने यथेष्ट प्रमाण कागजात संलग्न गर्नु करदाताको दायित्व हो, आफ्नो दायित्व पूरा नगरी खर्च दावी माग गर्नु कानूनसम्मत हुँदैन । तसर्थ शुरु निर्णय कानूनसम्मत नै देखिएकाले सदर हुनुपर्छ भन्ने बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

१२. पुनरावेदक कम्पनीका तर्फबाट लिईएका पुनरावेदन जिकिरहरु, दुवै तर्फका विद्वानहरुबाट प्रस्तुत बहस बुँदाहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणहरुको अध्ययन गरी शुरु ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको निर्णय मिलेको छ छैन ? पुनरावेदकको जिकिर पुग्न सक्ने हो होइन ? भनी निर्णय तर्फ विचार गर्दा पुनरावेदन जिकिरका बुँदाहरुको विषयगत आधारमा निम्नानुसार हुने देखिन आयो ।

१३. सर्वप्रथम Usance L/C खोली कारोबार गर्दा हुन गएको Exchange Loss/Gain का सम्बन्धमा विचार गर्दा पुनरावेदक करदाताले उद्योग निरन्तर संचालन गर्न आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ मान्यता प्राप्त बैंकबाट L/C मार्फत आयात गरेको सन्दर्भमा विवाद देखिएन । विवाद रहेको विषय भने भुक्तानी नगरी खर्च कट्टी गरेको भन्ने देखिन आयो । आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ र १५ अनुसार आय आर्जन गरेको वर्षमा मात्र खर्च कट्टी गर्न पाउने कानूनी व्यवस्थाको आधारमा हेर्दा L/C बाट भुक्तानी हुने गरी खरिद गरि विदेशी मुद्रामा भुक्तानी दिन बाँकी रहेको आधारमा मात्र सो वर्षको खर्च होईन भन्न मिल्ने देखिएन ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा २८(२) मा रहेको कानूनी व्यवस्थाको आधारमा समेत विदेशी मुद्रामा अंकित भएको भुक्तानी दिन वा लिन पर्ने रकम कर प्रयोजनको लागि हिसाव गर्दाका बखत प्रचलित विनिमय दर अनुसार सो मुद्रा लाई नेपाली मुद्रामा लेखांकन गर्नु पर्ने देखिन्छ । साथै ऐनको दफा २४ अनुसारको व्यवस्थाबाट भएको आय गणनाको लेखांकन एक्रुयल आधारमा गणना गर्दा कट्टी हुने खर्चहरू समेत एक्रुयल आधारमा नै लेखांकन गर्नु पर्ने हुन्छ । यसरी लेखांकन भएका खर्च भुक्तानी भएको/दिएको बखत विनिमय दरको कारणले फरक पर्न गएमा फरक रकम भुक्तानी दिँदा समायोजन गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्थाको अन्यथा अर्थ लगाई L/c बाट खरिद गरी भुक्तानी दिन बाँकी रकमको विनिमय दरको फरक रकम खर्च कट्टी अमान्य गर्न न्याय संगत देखिएन ।

Exchange Rate का कारणले हुने Gain or Loss का सम्बन्धमा हेर्दा पुनरावेदक उद्योगलाई उद्योगको उद्देश्य अनुसारको कारोबार सञ्चालन गर्ने क्रममा वैदेशिक मुद्राको कारोबार अनिवार्य हुने देखियो । आयात-निर्यात कारोबार हुँदा Letter of Credit (L/C) खोलेको दिन, कर प्रयोजनका लागि आय गणना गर्ने दिन र वास्तविक भुक्तानी लिने दिने दिनमा Exchange Rate मा हुने फरक स्वभाविक मानिने र Accrual Basis मा लेखांकन गरिने कानूनी प्रावधान भएकाले नगदको लेनदेन नभए तापनि कारोबार हुनासाथ आम्दानी वा खर्चको सिर्जना (सम्पत्ती वा दायित्व यकिन) हुने साथै कर प्रयोजनका लागि आय गणना गर्दा समेत विदेशी मुद्रामा अंकित सम्पत्ति दायित्व यकिन गर्न पर्ने भएकाले आय वर्षको अन्तिम दिन दायित्व यकिन हुने गरी भुक्तानी दिन बाँकीका लागि Provision गरेको देखिन्छ ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४ को उपदफा (१) मा आयको गणनाको लेखाङ्कन एक्रुयल आधारमा गर्दा भुक्तानी प्राप्त गर्ने अधिकार सिर्जना हुनासाथ भुक्तानी प्राप्त गरेको मानी निजको आयको गणनामा समावेश गर्नु पर्ने भन्ने र सोही दफाको उपदफा (२) मा भुक्तानी गरिएको समयमा खर्च व्यहोरेको मानिनेछ भन्ने व्यवस्था भएको तथा उपदफा (४) मा आफूले पाउनु पर्ने वा व्यहोर्नु पर्ने कुनै भुक्तानी कट्टा गरेकोमा सट्टी दरको फरकको कारणले गर्दा सो व्यक्तिले भुक्तानी पाउँदा वा भुक्तानी दिँदा फरक पर्न गएमा फरक रकमलाई भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिँदा समायोजन गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था भएको पाइन्छ । यो व्यवस्था अनुसार सट्टी दरमा फरक परेको कारण कुनै

नोक्सानी व्यहोर्नु पर्ने भएमा भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिँदा समायोजन गर्न पाउने हो तर आर्थिक वर्षको अन्त्यमा रहेको विनिमय दरलाई आधार मानेर फरक रकम देखाई लागत खर्चमा समावेश गर्न पाइदैन भन्ने ठूला करदाता कार्यालयको भनाइ रहेको देखिन्छ । आयकर निर्देशिका, २०६६ को परिच्छेद-८ को दफा ८.५ मा पनि दफा २४ मा भएको यही व्यवस्थालाई सन्दर्भमा लिएर आर्थिक वर्षको अन्त्यको हिसाबले विनिमय दरको फरकलाई आधार बनाएर फरक रकमलाई लागत खर्चमा समावेश गर्न नपाइने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा २८(२) मा "कुनै व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा आय गणना गर्दा समावेश गरिने वा कट्टी गरिने रकम नेपाली रुपैयाँ बाहेक अन्य मुद्रामा अंकित गरिएकोमा ... कर प्रयोजनका लागि हिसाब गर्दाका बखत प्रचलित विनिमय दर अनुसार सो मुद्रालाई नेपाली रुपैयाँमा परिवर्तन गर्नु पर्नेछ" भनी भएको व्यवस्था तर्फ ध्यान पुग्न गएको देखिँदैन । यो दफा २८(२) ले हिसाब गर्दाका बखतको विनिमय दर अनुसार लेखाङ्कन गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको स्पष्ट छ । दफा २४(४) ले भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिँदा समायोजन गर्ने कुरा गरेको र दफा २८(२) ले हिसाब गर्दाका बखतको विनिमय दर अनुसार लेखाङ्कन गर्नु पर्ने कुरा गरेकोले यी दुई व्यवस्थाहरू बीच असंगति रहेको हो की भन्ने जस्तो देखिन्छ । खास गरेर Usance L/C कारोबारमा एक आयवर्ष भित्र खरिद गरिएका मालवस्तुको वास्तविक भुक्तानी अर्को आयवर्षमा हुनसक्ने अवस्था पनि रहेको तर कर निर्धारण गर्दा एक आयवर्ष भित्र भएको आय (दफा ३) र खर्च (दफा १३) लाई आधार मानी कर निर्धारण हुने अवस्था रहेको सन्दर्भमा यस्तो असंगति रहेको महशुस हुन आउँछ । तथापि कानून व्याख्याको सामान्य सिद्धान्त के रहेको छ भने ऐनमा प्रयोग भएका प्रत्येक दफा खास अर्थमा प्रयोग भएका हुन्छन् भन्ने मानिन्छ र यस्ता परस्पर द्वन्दमा रहेका दफाहरूको व्याख्या गर्दा यथासम्भव दुवै दफाहरूले जीवन पाउने गरी संगतिपूर्ण व्याख्याको नियम (Rule of Harmonious Construction) प्रयोग गर्नु पर्ने हुन्छ । प्रस्तुत सन्दर्भमा पनि विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गर्नुपर्ने गरी भएको Usance L/C कारोबारमा एउटै आर्थिक वर्षभित्र भुक्तानी भएको रहेछ भने सटही दरको कारण फरक परेको रकम दफा २४(४) बमोजिम भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिँदा समायोजन गर्नमा कुनै बाधा पुग्ने देखिँदैन तर अर्को आर्थिक वर्षमा भुक्तानी भएको अवस्थामा दफा २८(२) बमोजिम हिसाब गर्दाका बखतको सटही दर अनुसार लेखाङ्कन गर्ने र भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिँदा फरक परेको रकमका सम्बन्धमा दफा २४(४) बमोजिम सोही बखत समायोजन गर्ने गरिएमा यी दुवै दफाहरू आ-आफ्नो स्थानमा अस्तित्वमा रहने देखिनुका साथै यस प्रकारको व्याख्याबाट कर प्रशासनको प्रभावकारितामा कुनै दुष्कृतिजन्य अभ्यासहरूले प्रश्रय पाउने अवस्था पनि देखिन आउँदैन ।

लेखामान बोर्डद्वारा जारी नेपाल लेखामान (Nepal Accounting Standard) -११ मा उल्लिखित "विदेशी विनिमय दरको परिवर्तनले पार्ने प्रभाव" शीर्षक अन्तर्गत विदेशी मुद्रामा हुने कारोबारको लेखा राख्ने सम्बन्धमा अनुच्छेद-२१ मा "At each balance sheet date foreign currency monetary items shall be translated using the closing rate" भनी उल्लेख भएको पाइन्छ भने विदेशी मुद्राको

सटही दरमा हुने परिवर्तनबाट फरक पर्न सक्ने आय र नोक्सानीको लेखा राख्ने सम्बन्धमा अनुच्छेद-२५ मा "When the transaction is settled within the same accounting period as that in which it occurred, all the exchange difference is recognized in that period. However, when the transaction is settled in a subsequent accounting period, the exchange difference recognized in each period up to the date of settlement is determined by the change in exchange rates during each period" भनी उल्लेख भएको पाइन्छ । आयकर निर्देशिका, २०६६ (दोस्रो संशोधन, २०७३) को परिच्छेद-८ अन्तर्गत दफा ८.५ मा "नेपाल लेखामानले विदेशी मुद्रामा रहेको पाउन वा दिन बाँकी रकमलाई आय वर्षको अन्तिम दिनको प्रचलित विनिमय दरले हिसाब गरी नेपाली मुद्रामा परिणत गर्नुपर्ने र सोबाट भएको नाफा नोक्सानलाई सो आयवर्षको नाफा नोक्सान हिसाबमा लेखाङ्कन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ" भन्ने उल्लेख गरी लेखामान बोर्डले जारी गरेको लेखामानमा उल्लिखित उपर्युक्त व्यवस्थालाई जानकारीमा लिएको पनि देखिएको छ तर उक्त व्यवस्था वित्तीय प्रयोजनका लागि मात्र मान्य हुने भन्दै आयकर प्रयोजनका लागि मान्य नभएको कुरा उल्लेख गरेको पाइन्छ । आयकर ऐन, २०५८ को दफा २२(१) मा करको लेखाङ्कन लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुसार हुनेछ भनी व्यवस्था भइरहेको देखिँदा आयकर निर्देशिकाको दफा ८.५ मा लेखामान बोर्डले जारी गरेको लेखामान आयकर प्रयोजनका लागि मान्य नहुने भनी भएको उल्लेखलाई कानूनसंगत मान्न सकिने अवस्था देखिँदैन ।

यस प्रकार लेखामान बोर्डले जारी गरेको लेखामान अनुसार विदेशी मुद्राको सटही दरमा हुने परिवर्तनको कारण फरक पर्ने रकमलाई हिसाब गर्दाका बखतको दरले लेखाङ्कन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको र आयकर ऐन, २०५८ को दफा २८(२) बमोजिम पनि सोही अनुसार लेखाङ्कन गर्नु पर्ने गरी व्यवस्था भइरहेको अवस्थामा पुनरावेदक करदाताले अघिल्लो आ.व.मा वास्तविक भुक्तानीको आधारमा प्रत्यक्ष खर्च गणना गरी यस आ.व.सँग असम्बन्धित खर्च दावी गरेको देखिएकोले खर्च दावी गर्न नमिल्ने देखियो भनी Exchange Loss लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ बमोजिम लागत खर्च अमान्य ठहराएको ठुला करदाता कार्यालयको निर्णय मिलेको देखिन आएन ।

१४. पुनरावेदकले महालक्ष्मी सिलिकेट र श्री बाबा आयल ट्रेडसको Mismatch सम्बन्धमा लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा आन्तरिक राजस्व विभागको Electric Date Base बाट निकालिएको Mismatch Report बाट छानविन गर्दा देखिएको भनी महालक्ष्मी सिलिकेट इण्डष्ट्रिज र बाबा आयल ट्रेडसको Reporting Amount भन्दा Reported Amount घटी देखाई बढी खरीद देखाएको हुँदा कर निर्धारण गर्नुपर्ने भनी प्रत्यर्थीबाट सूचना जारी भएकोमा महालक्ष्मी सिलिकेट इण्डष्ट्रिजको कारोबार सम्बन्धमा लागत तथा विलहरू परीक्षण गर्दा भुक्तानी फिर्ता रकम समेत समावेश भै कारोबार अपलोड भएको कारणले मात्र Mismatch देखिन गएको तर खरीद रकम मिलान भएकोले खर्च कट्टि अमान्य गर्नुपर्ने अवस्था देखिएन भनी प्रत्यर्थीबाट निर्णय भएको देखिँदा सो विषयको पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर खारेज हुने ठहर्छ । त्यसैगरी बाबा आयल ट्रेडसबाट ०६५।५।७ देखि २०६५।१२।२५ सम्म ८ वटा विलबाट मूल्य अभिवृद्धि कर सहित रकमको

खरीद गरी आयकर प्रयोजनका लागि खर्च कट्टि लिएको र सोलाई आवश्यक प्रमाण कागजात सहित बाबा आयलबाट Confirmation Letter समेत लिई संलग्न गरि पुष्टि गरेको अवस्था हुँदा सो सम्बन्धमा Mismatch Report बाट बढी खरीद देखिएको रकम वास्तविक खर्च भएको भन्न सकिने अवस्था रहेन भन्ने ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय मनासिव भन्न सक्ने देखिएन ।

१५. त्यसैगरी पुनरावेदकले ओभरसिज ट्रेड वेलको Mismatch का सम्बन्धमा लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा करदाताले ओभरसिज ट्रेडर्सबाट विभिन्न मितिमा ३ वटा बीलबाट मूल्य अभिवृद्धि कर सहित खरीद गरी आयकर प्रयोजनका लागि खर्च कट्टि लिएकोमा आवश्यक प्रमाण पेश गरेको मध्ये दावी जिकिर मात्र लिएको तर जवाफमा उल्लेखित प्रमाणहरू संलग्न नरहेको तथा विक्रेताको लेजर भुक्तानी सम्बन्धी कागजात समेतका प्रमाण पेश नभएकाले खर्च वास्तविक भएको भन्न नसकी लागत खर्च कट्टि आयकर ऐन २०५८ को दफा १५ बमोजिम दावी खर्च अमान्य गरेको देखिँदा सो अमान्य गर्ने गरी भएको ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको निर्णय मनासिव नै देखिन आयो । उक्त निर्णय बदर हुनुपर्छ भन्ने पुनरावेदक तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताको बहस एवं पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन ।
१६. पुनरावेदकले लिएको Other Consumable Expenses का सम्बन्धमा लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा करदाताले Manufacturing Expenses अन्तर्गत Other Consumable Expenses भनी लागत खर्च दावी गरेकोमा खर्चलाई पुष्टि गर्ने यथेष्ट प्रमाण नभएकोले उक्त खर्च आय आर्जनसँग सम्बन्धित खर्च हो भन्न सकिने अवस्था नदेखिएकाले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३(ग) बमोजिम खर्च मिन्हा दिन नमिल्ने भै लागत खर्च कट्टि अमान्य गरेको ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको निर्णय कानून सम्मत नै देखिन आयो ।
१७. पुनरावेदकले लिएको Administrative & selling Expenses का सम्बन्धमा लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा करदाताले व्यवसायको आय विवरणमा Administrative & selling Expenses भनी खर्च कट्टि दावी लिएकोमा कर परिक्षणको समयमा उक्त खर्च पुष्टि गर्ने विल प्रमाण पेश नभएकोले आय आर्जनसँग सम्बन्धित खर्च हो भनी यकिन गर्न सक्ने अवस्था नदेखिँदा आयकर ऐन २०५८ को दफा १३(ग) बमोजिम खर्च मिन्हा नहुने भनी खर्च कट्टि दावी अमान्य गरेको ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको निर्णय मिलेकै देखिन आयो ।
१८. अतः माथि उल्लेखित आधार र कारणबाट स्थायी लेखा नं. ३०००२१८७३ भएका पुनरावेदक करदाता गणपती वनस्पती प्रा.लि.को आ.व. २०६६/०६७ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा शुरू ठूला करदाता कार्यालय हरिहर भवनको मिति २०७१।६।२९ को निर्णयमा विनिमय दरको नोक्सानी खर्च कट्टि अमान्य गरेको र बाबा आयलसँगको कारोबारमा बढी खरीद खर्च कट्टि दावी गरेको भनी खर्च कट्टि अमान्य गरेको हदसम्मको निर्णय मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी हुने ठहर्छ । अरूमा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरू तपसील बमोजिम गर्नु ।

तपसील

यसमा स्थायी लेखा नं. ३०००२१८७३ भएका पुनरावेदक करदाता गणपती वनस्पती प्रा.लि.को आ.व. २०६६/०६७ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा शुरू ठूला करदाता कार्यालयले मिति २०७१।६।२९ को निर्णयमा विनिमय दरको नोक्सानी खर्च कट्टी अमान्य गरेको र बाबा आयलसँगको कारोबारमा बढी खरिद खर्च कट्टी दावी गरेको भनी खर्च कट्टी अमान्य गरेको हदसम्मको निर्णय मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी हुने ठहरेकोले सो विषयमा करदाताले राखेको रकम कानूनको म्यादभित्र नियमानुसार फिर्ता दिनु वा अर्को आर्थिक वर्षको कर रकममा मिलान गरिदिनु भनी शुरू कार्यालयलाई लेखी पठाइदिनु..... १
विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाण्डौलाई फैसलाको जनाउ दिनु।..... २
सरोकारवाला पक्ष नक्कल माग गर्न आए नियमानुसार नक्कल दिनु।..... ३
फैसलाको विद्युतीय प्रति अपलोड गरी प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गर्नु र शुरू तथा रेकर्ड मिसिल नियमानुसार गरी अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु।..... ४

डम्बरबहादुर कार्की
(लेखा सदस्य)

उक्त रायमा हाम्रो सहमति छ ।

जीवन कुमार घिमिरे
(राजस्व सदस्य)

किशोर सिलवाल
(अध्यक्ष)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: श्री रवि न्यौपाने

कम्प्युटर टाइप: श्री प्रदिप तिवारी

इतिसम्बत २०७५ साल मंसिर २ गतेरोज १ शुभम.....